

Ehdotus	A 1992/UHN
Tekijä	Kestävä Pohjola -valiokunta
Käsittelijä	Kestävä Pohjola -valiokunta

A 1992/UHN Valiokuntaehdotus globaalin biodiversiteettisopimuksen pohjoismaisesta seurannasta

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston kanssa

laatii analyysin ja arvioinnin siitä, minkä luonnon monimuotoisuustavoitteiden parissa Pohjoismaat voivat tehdä yhteistyötä, mukaan lukien Pohjolan luonnolle tärkeät lajit, elinympäristöt ja ekosysteemit.

järjestää edellä mainitun pohjalta biodiversiteettikonferenssin tarkoituksena keskustella siitä, miten Pohjoismaat voivat toteuttaa luonnon monimuotoisuuskehityksen maailmanlaajuisten tavoitteiden seuranta.

laatii pohjoismaisen suunnitelman, joka sisältää tavoitteita ja panostuksia, joiden avulla Pohjoismaat voivat parhaiten edistää luonnon monimuotoisuutta koskevien maailmanlaajuisten tavoitteiden täytäntöönpanoa.

Taustaa

Luonnon monimuotoisuus on olemassaolomme perusta planeetalla. Siihen sisältyvät kaikki luonnossa olevan elämän variaatiot. Käsite kattaa eläimet ja kasvit kaikilla maantieteellisillä alueilla ja kaikissa eri ekosysteemeissä. Kaikilla lajeilla on tietty tehtävä, ja ne edesauttavat kukin omalla tavallaan tasapainon ylläpitoa ja ekosysteemien toimintakykyä. Mikäli jokin laji kuolee sukupuuttoon tai leviää liikaa, koko ekosysteemi voi romahtaa.

Ihmiset ovat riippuvaisia biodiversiteetistä ja lajien monimuotoisuudesta voidakseen elää maapallolla. Kestävät, vahvat ja monimuotoiset ekosysteemit tuottavat "ekosysteemipalveluita", esimerkiksi puut ja kasvit tuottavat happea ilmakehään ja mehiläiset ja hyönteiset pölyttävät kasveja.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen aiheuttaa huomattavia taloudellisia tappioita, koska ekosysteemit menettävät kykynsä tuottaa tärkeitä palveluita kuten elintarvikkeiden tuottaminen, veden puhdistaminen ja ilmaston säätely. Esimerkiksi

pölyttäjien katoaminen maataloudesta voi aiheuttaa miljardien dollarien tappiot, koska viljelykasvien sato jää pienemmäksi. Metsien hakkuut pienentävät niiden kykyä sitoa hiilidioksidia, mikä nostaa ilmastonmuutoksen torjunnan kustannuksia. Matkailu ja kalastus, jotka ovat riippuvaisia terveistä ekosysteemeistä, kärsivät myös huomattavia taloudellisia tappioita, kun luonnon monimuotoisuus heikkenee. Kaiken kaikkiaan luonnon monimuotoisuuden häviäminen heikentää talouskasvua ja ihmisten hyvinvointia pitkällä aikavälillä.

Biodiversiteetin arvottaminen toisi selvemmin esiin terveiden ekosysteemien yhteiskunnalle tuottamia taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöhyötyjä. Jos biodiversiteetin arvoa ei huomioida, sen merkitys ohitetaan usein päätöksenteossa ja seurauksena on luonnonvarojen tuhoutuminen, mikä puolestaan vaikuttaa huomattavasti pitkän aikavälin talouskasvuun. Kun biodiversiteetille annetaan taloudellinen arvo, poliittisissa ja taloudellisissa päätöksissä voidaan ottaa huomioon luonnon todellinen arvo ja varmistaa, että luonnonsuojelua priorisoidaan. Tämä houkuttelee myös investoimaan luonnonvarojen säilyttämiseen ja kestävään hyödyntämiseen.

Vuonna 2019 julkaistussa YK:n raportissa tutkijat varoittavat, että yli miljoona lajia kahdeksasta miljoonasta on vaarassa kuolla sukupuuttoon seuraavien vuosikymmenten aikana. Jotkut tutkijat pohtivat jopa sitä, onko edessämme maailmanhistorian kuudes joukkosukupuutto. Aikaisemmissa joukkosukupuutoissa kuoli 60–90 prosenttia kaikista lajeista. Ekosysteemeiltä kestää miljoonia vuosia toipua sellaisista tapahtumista.

Raportista käy ilmi, että väestönkasvu, tehoviljely ja tehostettu metsätalous, kasvavat kaupungit ja laajentunut infrastruktuuri eivät jätä luonnolle ja luonnon monimuotoisuudelle paljon tilaa. Samanaikaisesti ilmastonmuutos on iso uhka luonnon monimuotoisuudelle ja ekosysteemeille. Jos lämpötila nousee 1,5 astetta esiteollisesta tasosta, lähes 14 prosenttia maalla elävistä lajeista on vaarassa kuolla sukupuuttoon.

YK:n 15. biodiversiteettihiippukokouksessa joulukuussa 2022 maailman maat hyväksyivät globaalin biodiversiteettisopimuksen, *Global Biodiversity Framework*, jonka tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden häviäminen. Sopimus koostuu viidestä päätöksestä, mukaan luettuna yleiset päämäärät (goals) ja konkreettiset tavoitteet (targets). Kyseiset viisi päätöstä koskevat muun muassa resurssien mobilisointia (rahoitus), digitaalista sekvenssitietoa (DSI), valmiuksien kehittämistä sekä valvontaa ja raportointia.

Tärkeimpiä tavoitteita luonnon ja sen monimuotoisuuden kannalta ovat seuraavat:

- 30 % tuhoutuneista ekosysteemeistä on oltava ennallistamisen kohteena vuoteen 2030 mennessä

- 30 % kaikista sekä maa- että vesialueista on oltava suojeltuja alueita
- aluesuunnittelua koskeva tavoite
- saastumista koskeva tavoite, jonka mukaan pyritään vähentämään saastumista kaikista lähteistä vuoteen 2030 mennessä tasolle, joilla ne eivät ole haitallisia luonnon monimuotoisuudelle, esimerkiksi vähentämällä liiallista ravinteiden joutumista ympäristöön ja vähentämällä kasvinsuojeluaineiden ja erittäin vaarallisten kemikaalien aiheuttamaa riskiä vähintään puolella.
- tavoite minimoida ilmastonmuutoksen ja valtamerien happamoitumisen vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen.
- tavoite vähentää mahdollisesti haitallisten vieraslajien ja luontotyyppien leviämistä vähintään 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.
- kannustimien ja tukien vaiheittainen lopettaminen maailmanlaajuisesti vuosittain 500 miljardin Yhdysvaltain dollarin arvosta vuoteen 2030 mennessä.

Uusi sopimus sisältää monialaisia elementtejä alkuperäiskansojen ja paikallisväestön suojelemisesta ja oikeuksista YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen ja kansainvälisten ihmisoikeuslakien mukaisesti. Lisäksi painopisteessä on luonnon monimuotoisuuden huomioimisen sisällyttäminen keskeisten sektorien poliittisiin linjauksiin ja lainsäädäntöön.

Euroopan tasolla on laadittu globaalin biodiversiteettisopimuksen seurantana biodiversiteettistrategia ja viimeisimpänä ennallistamisasetus. Näiden tarkoituksena on seurata globaalin biodiversiteettisopimuksen tavoitteiden toimeenpanoa. "EU:n biodiversiteettistrategia 2030: Luonto takaisin osaksi elämäämme".

Lisäksi mailla on velvollisuus laatia kansallinen biodiversiteettistrategia ja toimintasuunnitelma (nk. NBSAPS). Nämä suunnitelmat laaditaan kansallisten olosuhteiden ja priorisointien pohjalta. Missään näissä suunnitelmissa ei käsitellä alueellisia olosuhteita, kuten Pohjolassa vallitsevia olosuhteita, biodiversiteettia ja ekosysteemejä. Biodiversiteettia koskeva kehitys on paitsi globaalia ja kansallista myös alueellista.

Jotta voimme paremmin suojella alueellista luonnon monimuotoisuutta, Pohjoismaiden pitää laatia suunnitelma globaalin biodiversiteettisopimuksen seurantaa varten. Pohjoismaisten toimien lähtökohtana pitää olla Pohjolalle tyypilliset yhteiset ekosysteemit, elinympäristöt ja lajit, ja tavoitteena tulee olla alueen luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja ennallistaminen.

Pohjolan luonnon monimuotoisuus kytkeytyy läheisesti erityisiin ekosysteemeihin, kuten havumetsät, arktiset tundra-alueet, kosteikot, vuonot, järvet ja joet sekä rannikkoalueet ja merten ekosysteemit, jotka liittyvät Itämeren, Pohjois-Atlantin ja sisävesien sekä vuonojen vesialueisiin. Kyseiset ekosysteemit ovat elintärkeitä monille

lajeille ja tukevat eri toimintoja, kuten hiilen varastointia, veden puhdistusta ja ilmastoa sääteleviä prosesseja.

Pohjolassa on paljon lajeja, joita uhkaavat ilmastonmuutos, elinympäristöjen tuhoutuminen sekä vieraslajit. Tietyillä lajeilla on erityinen kulttuurinen tai ekologinen merkitys, ja yhteiset panostukset ovat ratkaisevan tärkeitä niiden säilymisen kannalta.

Ilmasto ja biodiversiteetti ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa, koska ilmastonmuutos vaikuttaa ekosysteemeihin ja lajeihin samalla, kun terveet ekosysteemit auttavat säätelemään ilmastoa. Luonnon monimuotoisuuden häviäminen vähentää luonnon kykyä varastoida hiilidioksidia ja torjua ilmastonmuutosta, esim. metsien ja kosteikkojen avulla. Toisaalta taas ilmastonmuutos pakottaa lajeja siirtymään pois niiden elinympäristöistä, mikä pahentaa biodiversiteettikriisiä. Sen vuoksi on erittäin tärkeää ratkaista molemmat kriisit yhdessä, koska luontopohjaiset toimet voivat sekä suojella luonnon monimuotoisuutta että lieventää ilmastonmuutosta.

Yhteisellä lähestymistavalla varmistetaan, että poliittisia toimia ei kohdisteta vain yhteen kriisiin vaan niillä pyritään löytämään ratkaisu molempiin samanaikaisesti. Yhteisen panostuksen myötä voidaan koordinoida toimia ja varmistaa tehokas luonnonsuojelu maiden rajojen yli.

Pohjoismaisten panostusten tulee luoda lisäarvoa Pohjoismaille ja perustua yksittäisten maiden tulkintaan globaalista biodiversiteettisopimuksesta. Ehdotetaan, että toteutetaan tieteeseen perustuva¹ analyysi siitä, mitkä luonnon monimuotoisuustavoitteet Pohjolassa sopisivat yhteistyön kohteiksi ja millä lajeilla, elinympäristöillä ja ekosysteemeillä on merkitystä Pohjolalle alueena.

Analyysin pohjalta voidaan jatkaa keskustelua yhteispohjoismaisesta panostuksesta, johon osallistuisi Pohjoismaiden ministerineuvosto, Pohjoismaiden hallitukset, Pohjoismaiden neuvosto ja relevantteja toimijoita kuten yksityissektorin ja kansalaisyhteiskunnan sekä maa- ja metsätaloussektorin ja tuottajien edustajia. Mitä tulee kansalaisyhteiskunnan osallistumiseen keskusteluun, viittaamme raporttiin 'Joint Nordic effort for Biodiversity' <https://www.norden.org/en/publication/joint-nordic-effort-biodiversity>, joka sisältää joukon suosituksia pohjoismaisilta kansalaisjärjestöiltä.

Pohjolalle tyypillisen ainutlaatuisen luonnon säilyttämiseksi tarvitaan Pohjoismaiden yhteisiä toimia. Keskittymällä yhteisiin ekosysteemeihin, elinympäristöihin ja lajeihin Pohjoismaat voivat saada aikaan synergiaa ja varmistaa kestävä tulevaisuuden alueen

¹ World Monitoring Conservation Center keskuksella on tietoa esimerkiksi uhanalaisten lajien levinneisyydestä, harvinaisista habitaateista, meri- ja maa-alueiden habitaateista, suojelualueista ja niiden välisistä yhteyksistä, vieraslajien levinneisyydestä, saasteiden uhkaamista lajeista ja habitaateista jne.

luonnon monimuotoisuudelle. Yhteistyön, tutkimuksen ja kansalaisten osallistumisen avulla strategia voi luoda puitteet tehokkaalle toiminnalle, joka suojelee yhteistä biologista monimuotoisuuttamme tuleville sukupolville.

Jotta yhteisvaikutus kansallisten toimien kanssa olisi mahdollisimman suuri, ehdotuksena on, että pohjoismaiset toimet täydentävät maiden biodiversiteettistrategioita ja toimintasuunnitelmia.

Viittauksena kirjalliseen kysymykseen E10 saatuun vastaukseen voidaan todeta, että Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaat aikovat tehdä aktiivisesti työtä sopimuksen toteuttamiseksi maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja kussakin Pohjoismaassa. Lisäksi tulevia päivitettyjä kansallisia biodiversiteettistrategioita voidaan pitää perustana selvitettäessä pohjoismaisen yhteistyön laajentamismahdollisuuksia tällä osa-alueella.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta pitää pohjoismaista biodiversiteettistrategiaa tärkeänä, koska sen avulla voidaan toteuttaa yhteisiä toimia kaikille Pohjoismaille yhteisten ainutlaatuisten ekosysteemien, lajien ja luonnonvarojen suojelemiseksi. Ilmastonmuutos, elinalueiden häviäminen ja luonnonvaroihin kohdistuva paine ovat vakava uhka alueen luonnon monimuotoisuudelle. Rajat ylittävällä yhteistyöllä Pohjoismaat voivat koordinoida politiikkaa, valvontajärjestelmiä ja ennallistamistoimia, jolloin haasteisiin voidaan puuttua tehokkaammin.

Valiokunnan mielestä pohjoismaisen panostus voi edistää luonnonvarojen kestävästä käytöstä, vähentää luontokatoa ja tukea pitkän aikavälin tavoitteita kansainvälisten biodiversiteettisopimusten mukaisesti, joista mainittakoon YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ja globaali biodiversiteettisopimus Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. Lisäksi yhteinen panostus tukee tutkimusta, innovointia ja poliittista yhteistyötä, jolloin Pohjoismaat voivat olla edelläkävijöitä globaalissa luonnonsuojelussa.

Pohjoismaisessa suunnitelmassa pitää huomioida myös ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden välinen yhteys. Ilmasto ja luonnon monimuotoisuus liittyvät läheisesti yhteen ja sen vuoksi on erittäin tärkeää ratkaista molemmat kriisit yhdessä, koska esimerkiksi luontopohjaiset toimet voivat sekä suojella luonnon monimuotoisuutta että lieventää ilmastonmuutosta. Yhteisellä lähestymistavalla varmistetaan, että poliittisia toimia ei kohdisteta vain yhteen kriisiin vaan niillä pyritään löytämään ratkaisu molempiin samanaikaisesti.

Valiokunta pitää hyvin kiinnostavana raporttia 'Joint Nordic effort for Biodiversity', jonka pohjoismaiset kansalaisjärjestöt ovat julkaisseet [Joint Nordic Effort for Biodiversity \(norden.org\)](https://www.norden.org/en/biodiversity). Raportti sisältää relevantteja ja tärkeitä suosituksia kansalaisyhteiskunnalta toteutettaviksi pohjoismaisin yhteistoimin luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Kansalaisyhteiskunta, mukaan lukien nuoret ja alkuperäiskansat, on tärkeä eturyhmä globaalin biodiversiteettisopimuksen seurannassa, ja kansalaisyhteiskunta voidaan ja tuleekin osallistaa laajalti biodiversiteettiä koskevaan pohjoismaiseen yhteistyöhön.

Sosiaalidemokraattinen ryhmä tukee ehdotusta ja korosti, että on tähdellistä tehdä yhteistyötä Pohjoismaille tärkeiden luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelemiseksi. Konservatiivinen ryhmä antoi tukensa ehdotukselle ja korosti, että aihe on yksi aikakautemme tärkeimpiä. Monta vuotta on keskitytty ilmastokriisin ratkaisemiseen, mutta biodiversiteetin ja ilmaston sekä biodiversiteetin välisen yhteyden merkitystä ei saa aliarvioida. Biodiversiteettikriisillä on myös merkittäviä taloudellisia seurauksia. Konservatiivinen ryhmä ehdotti sen vuoksi, että ehdotuksessa painotetaan ilmaston ja biodiversiteetin välistä yhteyttä sekä taloudellisia seurauksia ja luonnon arvottamista. Pohjoismaiden vihreä vasemmisto tukee ehdotusta ja viittasi myös Grönlannin elintarvikeliikkeisiin, joissa on alettu nostaa esille biodiversiteetin merkitystä. Keskiryhmä tukee ehdotusta ja esitettyä prosessia, jossa ensin selvitetään Pohjolan luonnon monimuotoisuutta, sitten järjestetään konferenssi ja lopuksi esitetään pohjoismainen suunnitelma tavoitteineen ja panostuksineen. Ryhmä korosti, että yhteistyössä ministerineuvoston kanssa määritetään pohjoismaiset priorisoinnit tarkemmin. Ryhmä on samaa mieltä siitä, että on tärkeää nostaa esiin taloudelliset seuraukset ja arvottaa luonnon monimuotoisuutta. Lisäksi ryhmä korosti, että pohjoismainen biodiversiteettiyhteistyö on tärkeää, ja viittasi useisiin esimerkkeihin. Vapaa Pohjola korosti, että biodiversiteetin arvottaminen on monimutkaista ja että sen häviämisestä johtuvan taloudellisen menetyksen arviointi on hankalaa. Sen sijaan pitää keskittyä tehokkuusnäkökulmaan, eli mitä maksaa suojella tai olla suojelematta luonnon monimuotoisuutta. Vapaa Pohjola ilmoitti, ettei ryhmä tue yhteisiä tavoitteita ja panostuksia sisältävän suunnitelman laatimista, vaan pohjoismaisen suunnitelman tulisi sen sijaan sisältää priorisoituja panostuksia, jotka tuottavat pohjoismaista hyötyä.

Reykjavikissa 29. lokakuuta 2024

Tove Elise Madland (A)
Johan Andersson (S)
Karin Gaardsted (S)
Louise Mehnke (S)
André N. Skjelstad (V)
Christian Friis Bach (V)

Emma Berginger (MP)
Krista Mikkonen (vihr.)
Martin Paasi
Teitur Björn Einarsson (Sj.)
Mariane Paviasen (IA)

VARAUMA

Vapaa Pohjola toivoo kolmannen että-lauseen sanamuodon muuttamista. Vapaa Pohjola ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston kanssa

laatii analyysin ja arvioinnin siitä, minkä biodiversiteettitavoitteiden parissa Pohjoismaat voivat tehdä yhteistyötä, mukaan lukien Pohjolan luonnolle tärkeät lajit, elinympäristöt ja ekosysteemit.

järjestää edellä mainitun pohjalta biodiversiteettikonferenssin tarkoituksena keskustella siitä, miten Pohjoismaat voivat toteuttaa luonnon monimuotoisuuskehityksen maailmanlaajuisten tavoitteiden seuranta.

laatii pohjoismaisen suunnitelman priorisoiduista panostuksista, jotka tuottavat pohjoismaista hyötyä luonnon monimuotoisuutta koskevien maailmanlaajuisten tavoitteiden täytäntöönpanossa.

Syynä tähän on se, että Pohjoismaiden ja niiden luonnon välillä on paljon eroja. Tämän takia eri mailla on halua ja tarvetta toimeenpanna tavoitteita eri tavalla. Jotkut yhteiset ratkaisut olisivat tehottomia tai erittäin kalliita joillekin maille. Jotkut toimeenpantavista tavoitteista ovat myös rakenteeltaan sellaisia, että niiden parissa on vaikea tehdä yhteistyötä, kun taas toiset sopivat hyvin yhteistyöhön kuten vieraslajeja koskeva tavoite. Sen vuoksi painopisteen ei pidä olla tavoitteiden asettamisessa ja yhteisissä panostuksissa, vaan tärkeintä on löytää ne muutamat pohjoismaista hyötyä tuottavat priorisoitavat panostukset.

Reykjavikissa 29. lokakuuta 2024

Juho Eerola (ps.)

Staffan Eklöf (SD)